

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. Quas ob causas cesset legis obligatio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

cum non sit adaequate contraria. Ratio autem, cur illi deroget, est, quia alias esset inutilis; & quia ex cap. *Generi, de Regulis juris in 6.* generi per speciem derogatur: Supponimus tamen, legem posteriorem specialem factam esse sine ignorantia prioris juris generalis, seu communis; cum non praesumatur Princeps ignorare jus commune, ex cap. 1. *de Constit. in 6.*

ARTICULUS IV.

Quas ob causas cesset legis obligatio?

- I. Novem de causis cessare potest legis obligatio.
- II. Vis, & Metus, qua solent a nonnullarum legum observantia excusare, in quo differant?
- III. Metus excusat etiam a nonnullis legibus Naturalibus, & Divinis.
- IV. Non excusatur, qui metu mortis simulat Sacramenti administrationem. Quid si simulat contractum matrimoniale?
- V. Num liceat Sacerdoti metu mortis sine Sacris vestibus celebrare? Ad dandum Viaticum moribundo sine iis vestibus celebrare non licet.
- VI. Ad mortis periculum effugiendum licitum est carnibus humani cadaveris vesci.
- VII. Quanam impotentia a legis observantia excuset?
- VIII. Num peccet, qui conjicit se in aliquod impedimentum, unde legem servare non possit?
- IX. Plurima alibi diximus de ignorantia excusante a legis transgressione, qua hic solum innuntur.

I. **M**ultifariam legis obligatio cessare potest. Primo, ratione violentiae ab extrinseco illatae. Secundo, ratione metus, seu periculi gravis damni. Tertio, ratione impotentiae. Quarto, ratione ignorantiae, seu

inadvertentiae. Quinto, propter legem posteriorem contrariam, abrogantem priorem, de qua diximus articulo superiore. Sexto, ratione consuetudinis contrariae, de qua dicemus quaestione sequenti. Septimo, ratione dispensationis, de qua etiam infra quaestione ultima. Octavo, ex cessatione causae finalis, & motivae, de qua dicemus articulo sequenti. Ultimo, vi Epikejæ, qua censeantur aliqui casus excepti; vel quia illiciti, vel quia nimium incommodi ex justa, & benigna Legislatoris mente, quod articulo ultimo examinabimus. Hic autem nonnulla dicemus de primis quatuor causis excusantibus a legum observantia.

II. Quæritur itaque primo; Quandonam vis, aut metus excuset?

Ut quaesito respondeam, explico terminos. Vis altera est absoluta, qua aliquis omnino invitus cogitur ad aliquid prohibitum faciendum, ut si quis manu ab altero per vim arrepta percussat, vel occidat alterum omnino invitus; & hæc procul dubio excusat a peccato. Immo ex Diva Lucia nec officit Virginali innocentiae violentia invitae illata; Altera dicitur Vis secundum quid, quæ idem est, ac metus, seu periculum probabile gravis damni, ut si quis metu mortis incenset Idolum; & hæc vis non tollit omnino voluntarium, nec excusat a transgressione legis naturalis, & Divinae vetantis rem intrinsece malam; Excusat vero ab utraque lege non prohibente rem intrinsece malam, & a fortiori excusat a transgressione legis humanæ; exceptis casibus adductis quaest. 3. art. 2.; quando scilicet expedit ad bonum publicum, ut lex humana obliget cum periculo vitae, & sic praesumitur superior velle obligare: Sicut tempore pestis obligantur subditi ad serviendum infirmis, & tempore belli ad custodiendam Urbem;

hem; & Chartusiani obligantur ad abstinendum a carnibus etiam in infirmitate cum periculo vitæ ad conservandum bonum commune Religionis, ut docet Vasq. contra Sanch. apud Dian. part. 5. tract. 3. resol. 136., & tract. 4. resol. 32.

III. Quod autem excusetur a peccato, qui metu gravis incommodi transgreditur leges, Naturalem, & Divinam non prohibentes aliquid intrinsece malum, patet; Nam lex præcipiens restitutionem est naturalis, & tamen non obligat cum longe majori proprio detrimento, quia non est intrinsece malum in tali circumstantia retinere alienum: Integritas materialis confessionis præcipitur jure Divino; quod tamen non obligat cum gravi incommodo; Sicut nec lex Divina præcipiens confessionem ante sumptionem Eucharistiæ, nec lex Divina naturalis præcipiens voti adimpletionem. Non potest tamen certo definiri, qualis damni metus, seu periculum excuset ab his legibus; Nam lex, quæ strictius obligat, requirit periculum majoris damni, ut excuset; ex materia autem præcepta, & ex sensu fidelium, & Doctorum argui potest, quænam lex strictius obliget.

Ex dictis sequitur, non peccare, & communiter nec excommunicationem incurrere, qui metu mortis non desert Sancto Inquisitionis officio denunciandos; peccare vero milites, qui metu mortis a statione discedunt, aut non pugnant contra præceptum Principis cum Urbis periculo.

IV. Sequitur secundo, peccare excommunicatum vitandum, qui metu mortis simulat administrationem Sacramenti pœnitentiæ, cum sit intrinsece mala simulatio talis Sacramenti; quod certe ex defectu jurisdictionis ab eo valide conferri non potest. Qui vero simulat urgente metu gravi contractum matrimonii, non peccat; quia Sa-

Pars I,

cramentum matrimonii est accessori-um contractui, & quilibet contractus potest urgente metu gravi simulari. Præterquamquod, qui simulat contractum matrimonii, non ponit materiam, & formam Sacramenti; sicut qui simulat Sacramentum pœnitentiæ, aut aliud Sacramentum, ut fufe diximus in Trutina thesium damnatarum exponendo thesim vigesimam nonam ab Innoc. XI. prosriptam, quæ habet: *Urgens metus gravis est causa iusta Sacramentorum administrationem simulandi*. Adde, quod quamvis non peccet, qui metu mortis injuste ad matrimonium extorquendum incusso, vere vult contrahere matrimonium; (tunc enim non fingit, nec mentitur, quia vere vult quantum est ex se contrahere) at juxta probabiliorem opinionem apud Sanch. lib. 7. disp. 5. num. 3. peccat, si metu mortis consummat, quia cum tale matrimonium probabiliter sit nullum propter impedimentum dirimens metus, accessus illam esset fornicatio, quæ est intrinsece mala: Quicquid alii sentiant, quod scilicet in tali casu metus cesset esse impedimentum dirimens, ne cogatur metum passus aut mortem subire, aut fornicari.

V. Sequitur tertio, non peccare Sacerdotem, qui metu mortis cogitur sine sacris vestibus celebrare; quia hoc lege humana præcipitur. Ita Sal., Beccan., Valent., Bonac.; quamvis peccet, si id faceret, quando in contemptum missæ, vel in odium fidei id præciperetur; quia hoc esset intrinsece malum. Non licet tamen Sacerdoti ad dandum Viaticum moribundo celebrare sine sacris vestibus, quia est præceptum etiam naturale, quod reverenter celebretur; nec satis est indigentia moribundi ad tollendam obligationem hujus præcepti naturalis, ut dicemus cum de Eucharistia.

VI. Sequitur ultimo, non peccare, qui

Q

qui

qui vescitur carnibus humani cadaveris aut in extrema necessitate, aut ad effugiendam mortem, quam alter minatur, ni comedat; cum hoc non videatur intrinsece malum; ut docent Sanch., Navar., Tolet., Sà, contra Azor., & Valent. Nec obstat, quod D. Th. comestionem carniū humanarum comparet fornicationi, quæ nullo modo licet. Nam comparatio, ut notat Sanch., stat in hoc, quod utrumque sit contra naturam; at non quodcumque est contra naturam, est in quacumque circumstantia prohibitum; Nam non restituere, & non adimplere votum sunt contra legem naturalem, & tamen licent aliquando ad vitandum grave damnum: Fornicatio autem, aut mollities in nullo casu licent, ut constat ex proposition. 48., & 49. damnatis ab Innoc. XI. Præterquamquod sicut licitum est adhibere Mumiam in medicamentum, ita velut in medicamentum licitum est vesci carnibus humanis in necessitate extrema, Verbi gratia, si in obsidione Urbis deficiat annona, & solum ad vescendum sint carnes occisorum; Ad hoc tamen non tenemur, tum quia probabilis est sententia opposita, quod id sit intrinsece malum; tum etiam quia sicut non tenemur conservare vitam cum maximo dolore, puta cum scissione brachii, ita nec cum esu carniū humanarum, quod vix barbari brutis feriores faciunt. Hæc summam hic annotare sit satis: Qui plura, ac fusius enuncleata velit, consulat, quæ hac de re diximus in primo ex Opusculis Theologico-Moralibus quæst. 4., ubi alius expendimus pluribus articulis, Quandonam metus gravis excuset transgressorem sive legum humanarum, sive legis Divinæ positivæ, sive legis naturalis.

VII. Quæritur secundo, Quanam impotentia excuset a legis observantia? Respondeo, impotentiam adimplen-

di præceptum excusare a peccato, nemo dubitat; cum nemo ad impossibile teneatur, ex leg. *Impossibile*: Duplex autem est impotentia, alia Physica, quam dicitur verbi gratia habere, qui in carcere detentus non potest egredi ad audiendum Sacrum; alia Moralis, quam habet, qui non potest egredi ad audiendum Sacrum propter periculum gravis damni, puta morbi, infamiæ, &c.; utraque autem a peccato excusat, juxta dicta superius; quia universim non obligat lex præsertim humana cum gravi incommodo.

VIII. Quæritur tertio, an peccet contra legem, qui voluntarie conjicit se in aliquod impedimentum, unde non possit legem adimplere: Verbi gratia, qui assumit ludum pilæ, ne teneatur ad jejunium? Sed de hac re fusè jam actum est art. 4. super. quæst.; Sicut etiam art. 3. ibidem. expendimus; Num impotens totum præceptum implere teneatur implere partem, quam potest?

IX. Quæritur quarto, Quanam ignorantia excuset legis violatorem?

Respondeo, hæc etiam de re plurima nos expendisse in eodem primo Opusculo Theologico-Morali de principiis Moralitatis, inquirentes in tertia quæstione. Quanam ignorantia circa leges, & præcepta tollat, aut minuat culpam? Quoniam autem in ea quæstione innumeræ erant difficultates enodandæ, idcirco pluribus articulis præcipuas, quæ negotium facessere poterant, suis rationum momentis pensavimus. Eas hic iterum in medium adducere supervacaneum est, & molestum. Solum hic innuo, quæ in iis articulis disceptantur, ut Lectori innotescat, ubi reperire possit, quæ scitu digna sint, & hic consulto prætermittimus. In primo itaque illius tertiæ quæstionis articulo inquiremus, Quid, & Quotuplex sit ignorantia; & quanam reddat actum involun-

luntarium, & a culpa immunem? In secundo, Utrum ignorantia invincibilis concomitans excuset a culpa relate ad malitiam objecti ignoratam? Et an actus internus conditionatus pravus, qui huic ignorantia saepe annectitur, trahat poenas in lege impositas? In tertio fit satis pluribus quaesitis; praesertim num irregularitatem, excommunicationem, & onus restitutionis incurrat, qui volens occidere Titium Clericum inimicum, occidit Cajum etiam Clericum amicum? Num teneatur ad restitutionem, qui volens comburere agrum Titii, comburit agrum Caji? Num ignorantia reservationis excuset a casuum reservatione? In quarto, An ignorantia invincibilis solius poenae excuset delinquentem ab ea incurrenda? In quinto, quando nam ignorantia dicenda sit invincibilis, etiam si proveniat ab ignorantis culpa; itaut excuset a poena legis transgressoribus imposita? In sexto, Num possit dari ignorantia invincibilis Dei, & Juris naturalis? Et quomodo enutriti in sylvis salvari possint? In septimo, Num ignorantia vincibilis culpam extenuet; & quomodo? Demum, Utrum peccata ex ignorantia vincibili commissa sint ejusdem speciei cum peccatis scienter commissis.

ARTICULUS V.

Utrum cessante fine legis negative cesset lex obligare?

- I. Si solum cesset finis legis inadaequatus, lex non cessat obligare.
- II. Si finis legis adaequatus cesset pro tota communitate, lex cessat simpliciter obligare; non secus ac votum cessat cessante ejus fine adaequato.
- III. Num cessante fine legis adaequato relate ad personam particularem

cesset lex; Eo modo, quo cessante fine legis adaequato relate ad totam communitatem pro aliquo tempore, cessat pro eo tempore lex obligare?

IV. Cessante fine legis contrarie, procul dubio cessat lex.

V. Quid si finis legis cesset solum negative? Num ea cesset, sicut cessat lex correctionis fraternae?

VI. Probabilius ea non cessat; eo quod non cesset periculum damnorum, quae lex vitare intendit.

VII. Rationibus in contrarium fit satis, praesertim paritati de fraterna correctione.

VIII. Hisce responsionibus occurrunt Adversarii.

IX. Conantur pariter satisfacere rationibus pro communiore, ac veriori sententia adductis.

I. **C**eleberrima quaestio inter Theologos morales est, An cessante fine legis cesset lex? Supponimus autem primo, finem legis, seu causam finalem, propter quam Legislator tulit legem, aliam esse adaequatam; ut si praecise ad scandalum vitandum prohibeatur delatio armorum; Aliam esse inadaequatam; ut si praecipiatur jejunium, tum ob macerandam carnem, tum ut Christum Dominum imitemur, tum propter ejus intrinsecam honestatem, & ut mereamur; singula enim ex his motivis sunt inadaequata, & constant motivum adaequatum. Certum autem est, quod si cesset finis legis tantum inadaequatus, non cesset legis obligatio.

II. Supponimus secundo, finem legis adaequatum posse cessare pro tota communitate, & posse cessare solum respectu casus particularis: Si cesset pro tota communitate, certum etiam est, ut docent communiter Doctores contra Sorum, quod cesset simpliciter legis obligatio; Et ratio est,